HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

12 aprilie 2016*

„Trimitere preliminară — Acordul de asociere CEE-Turcia — Decizia nr. 1/80 — Articolul 13 — Clauză de standstill — Reîntregirea familiei — Reglementare națională care prevede condiții noi, mai restrictive, în materie de reîntregire a familiei pentru membrii familiei care nu sunt activi din punct de vedere economic ai unor resortisanți turci activi din punct de vedere economic care locuiesc și au drept de ședere în statul membru în discuție — Condiția unei legături suficiente pentru a permite o integrare cu succes”

În cauza C-561/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Østre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Est, Danemarca), prin decizia din 3 decembrie 2014, primită de Curte la 5 decembrie 2014, în procedura

Caner Genc

împotriva

Integrationsministeriet,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta (raportor) și domnii M. Ilešič, L. Bay Larsen, F. Biltgen și C. Lycourgos, președinți de cameră, domnii A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský și E. Levits, doamna K. Jürimäe și domnul M. Vilaras, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul T. Millett, grefier adjunct,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 20 octombrie 2015,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Genc, de T. Ryhl, advokat;

— pentru guvernul danez, de C. Thorning, în calitate de agent, asistat de R. Holdgaard, advokat;

— pentru guvernul austriac, de G. Hesse, în calitate de agent;

* * Limba de procedură: daneza.

— pentru Comisia Europeană, de M. Clausen, de C. Tufvesson, de D. Martin și de F. Erlbacher, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 20 ianuarie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 13 din Decizia nr. 1/80 a Consiliului de asociere din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii (denumită în continuare „Decizia nr. 1/80”), anexată la Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, care a fost semnat la 12 septembrie 1963, la Ankara, de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte, și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963 (JO 1964, 217, p. 3685, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 10, denumit în continuare „acordul de asociere”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Genc, pe de o parte, și Integrationsministeriet (Ministerul Integrării), pe de altă parte, în legătură cu respingerea de către acesta din urmă a cererii sale privind acordarea unui permis de ședere în Danemarca în temeiul reîntregirii familiei.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Acordul de asociere

3 Din articolul 2 alineatul (1) din acordul de asociere rezultă că obiectivul acestuia este de a promova consolidarea continuă și echilibrată a relațiilor comerciale și economice dintre părțile contractante, ținând seama pe deplin de necesitatea de a asigura dezvoltarea accelerată a economiei Turciei și ridicarea nivelului de ocupare a forței de muncă și a condițiilor de viață ale poporului turc.

4 Potrivit articolului 12 din acordul de asociere, „părțile contractante convin să se inspire din articolele [39 CE], [40 CE] și [41 CE] pentru a realiza treptat libera circulație a lucrătorilor între acestea”, iar potrivit articolului 13 din acest acord, părțile „convin să se întemeieze pe articolele [43 CE]-[46 CE] și [48 CE] pentru a elimina în raporturile dintre ele restricțiile privind libertatea de stabilire”.

Decizia nr. 1/80

5 Articolul 13 din Decizia nr. 1/80 prevede:

„Statele membre ale Comunității și Turcia nu pot introduce noi restricții privind condițiile de acces la încadrarea în muncă a lucrătorilor și a membrilor familiei lor care se găsesc pe teritoriul acestor state în situație legală în ceea ce privește șederea și accesul pe piața muncii.” [traducere neoficială]

6 Potrivit articolului 14 din Decizia 1/80:

„(1) Dispozițiile prezentei secțiuni sunt aplicate sub rezerva restricțiilor justificate de motive de ordine publică, de siguranță publică și de sănătate publică.

(2) Aceste dispoziții nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care decurg din legislațiile naționale sau din acordurile bilaterale existente între Turcia și statele membre ale Comunității, în măsura în care acordurile prevăd, în favoarea resortisanților lor, un regim mai favorabil.” [traducere neoficială]

Protocolul adițional

7 Protocolul adițional, semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles și încheiat, aprobat și confirmat în numele Comunității prin Regulamentul (CEE) nr. 2760/72 al Consiliului din 19 decembrie 1972 (JO L 293, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 37, denumit în continuare „protocolul adițional”), face parte integrantă din acordul de asociere, astfel cum reiese de la articolul 62 din acesta.

8 Articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional prevede:

„Părțile contractante se abțin să introducă în relațiile dintre ele noi restricții cu privire la libertatea de stabilire și [la] libertatea de prestare a serviciilor.”

Dreptul danez

9 Legea privind străinii (Udlændingeloven), în versiunea aplicabilă în cauza principală (denumită în continuare „Legea daneză privind străinii), prevede la articolul 9 alineatul 1 punctul 2 litera d) că, la cerere, permisul de ședere poate fi emis pentru un copil minor necăsătorit cu vârsta mai mică de 15 ani al unei persoane cu reședința în Danemarca sau al soțului/soției sale dacă acest copil locuiește cu persoana căreia i-a fost încredințat și în cazul în care nu și-a întemeiat propria familie ca urmare a unei relații stabile și în cazul în care persoana cu reședința în Danemarca are un permis de ședere pe perioadă nedeterminată sau un permis de ședere care oferă posibilitatea de ședere permanentă.

10 Articolul 9 alineatul 13 din Legea daneză privind străinii, care a fost introdus prin Legea nr. 427 din 9 iunie 2004 de modificare a Legii daneze privind străinii și a Legii privind integrarea, prevede:

„În cazul în care solicitantul și unul dintre părinții solicitantului au reședința în țara lor de origine sau în altă țară, poate fi emis un permis de ședere conform alineatului 1 punctul 2 [al articolului 9 din această lege] numai dacă solicitantul are sau poate avea o legătură suficientă cu Danemarca pentru a permite o integrare cu succes. Totuși, această condiție nu se aplică dacă cererea este depusă în termen de doi ani de la data la care persoana cu reședința pe teritoriul danez a îndeplinit condițiile prevăzute la articolul 9 alineatul 1 punctul 2 [din legea menționată] sau dacă motive deosebit de specifice, în special unitatea familiei, se opun aplicării acestei condiții.”

11 Lucrările pregătitoare ale articolului 9 alineatul 13 din Legea daneză privind străinii menționează că obiectivul acestei dispoziții este de a împiedica părinții să aleagă în mod conștient să își lase copilul în țara de origine cu celălalt părinte până când se apropie de vârsta maturității, deși copilul ar fi putut obține un permis de ședere în Danemarca mai devreme, astfel încât să primească o educație conformă cu cultura din statul de origine și să nu fie influențat în copilărie de normele și de valorile daneze.

12 Din decizia de trimitere reiese că, potrivit practicii descrise în nota Ministerului Integrării din 2 iulie 2007, capacitatea copilului minor de a ajunge la o integrare cu succes ține de o apreciere discreționară în cadrul căreia se ține seama în special de parametri precum durata și caracterul șederii copilului în cauză în statele respective și în special de eventuala ședere anterioară a acestui copil în Danemarca, statul în care acesta și-a petrecut cea mai mare parte a copilăriei și a adolescenței, locul în care a mers la școală, aspectul dacă copilul în cauză vorbește limba daneză, dacă vorbește limba statului de origine și dacă acest copil a fost influențat în copilărie de valorile și de normele daneze la un nivel suficient pentru a exista sau a putea să existe o legătură suficientă cu Danemarca pentru a-i permite o integrare

cu succes în acest stat membru. În plus, se acordă, în raport cu celelalte elemente, o anumită importanță aspectului dacă acel părinte care are reședința în Danemarca este bine integrat și prezintă o legătură strânsă cu societatea daneză.

13 Din decizia de trimitere rezultă de asemenea că, în anumite cazuri excepționale, există motive deosebit de specifice în temeiul cărora condiția privind existența unei legături suficiente cu statul membru în cauză care să permită o bună integrare nu este impusă. Această situație se regăsește în special în cazul în care refuzul reîntregirii familiei ar fi contrar angajamentelor internaționale ale Regatului Danemarcei sau interesului superior al copilului în cauză în sensul Convenției de la New York privind drepturile copilului, semnată la 20 noiembrie 1989 și ratificată de toate statele membre, ori în cazul în care, din cauza unei boli sau a unui handicap grav, nu ar putea fi justificată pe plan umanitar trimiterea părintelui care are reședința în Danemarca într-un stat care nu oferă nicio posibilitate de primire și de tratament sau atunci când părintele care are reședința în statul de origine este incapabil să îl îngrijească pe copilul în cauză.

14 Instanța de trimitere precizează că articolul 9 alineatul 13 din Legea daneză privind străinii se aplică numai cererilor de reîntregire a familiei dintre resortisanții unor state terțe care au reședința în Danemarca și membrii familiilor lor și că, la data la care Decizia nr. 1/80 a intrat în vigoare, nu se aplica nicio normă precum articolul 9 alineatul 13 din Legea daneză privind străinii.

Litigiul principal și întrebările preliminare

15 Domnul Genc, reclamantul din litigiul principal, este un resortisant turc născut la 17 august 1991. Tatăl său, care este de asemenea resortisant turc, a venit în Danemarca la 14 decembrie 1997 și beneficiază, de la 21 aprilie 2001, de un permis de ședere în acest stat membru pe perioadă nedeterminată.

16 Părinții domnului Genc au divorțat în temeiul hotărârii pronunțate de Tribunalul Haymana (Turcia) la 30 decembrie 1997. Deși tatăl reclamantului din litigiul principal este cel căruia i-au fost încredințați atât domnul Genc, cât și cei doi frați mai mari ai acestuia din urmă, după divorț, reclamantul din litigiul principal a continuat să trăiască în Turcia, la bunicii săi.

17 Cei doi frați mai mari ai domnului Genc beneficiază de permis de ședere în Danemarca din luna mai a anului 2003.

18 La 5 ianuarie 2005, reclamantul din litigiul principal a solicitat pentru prima dată permis de ședere în Danemarca. La această dată, tatăl său era lucrător salariat în acest stat membru.

19 La 15 august 2006, Oficiul Danez de Imigrare (Udlændingeservice) a respins, în temeiul articolului 9 alineatul 13 din Legea daneză privind regimul străinilor, cererea de permis de ședere depusă de domnul Genc, pentru motivul că persoana interesată nu avea sau nu putea să aibă o legătură suficientă cu Danemarca pentru a-i permite o integrare cu succes în acest stat membru. Respectiva decizie a fost confirmată de Ministerul Integrării la 18 decembrie 2006.

20 Mai precis, în decizia din 18 decembrie 2006, Ministerul Integrării, ținând seama în special de faptul că domnul Genc s-a născut în Turcia, unde și-a petrecut întreaga copilărie și a primit o educație până la acea dată, de faptul că nu a venit niciodată în Danemarca, că vorbește numai limba turcă, că nu prezintă niciun element de legătură, de nicio natură, cu societatea daneză și că tatăl său l-a văzut numai în două rânduri în ultimii doi ani, a concluzionat că reclamantul din litigiul principal nu a fost influențat în tinerețea sa de valorile și de normele daneze la un astfel de nivel încât să aibă sau să poată avea o legătură suficientă cu Danemarca pentru a-i permite o integrare cu succes.

21 De asemenea, Ministerul Integrării a apreciat că nici tatăl domnului Genc nu putea fi considerat atât de bine integrat sau ca având el însuși o legătură suficient de semnificativă cu societatea daneză, care să îi permită să se ajungă, în ceea ce îl privește pe reclamant, la o concluzie diferită de cea enunțată la punctul anterior.

22 În sfârșit, Ministerul Integrării a arătat că nu există niciun motiv specific, în special unitatea familială, care să pledeze în favoarea eliberării unui permis de ședere domnului Genc, în pofida faptului că acesta nu are sau nu poate avea o legătură suficientă cu Danemarca pentru a-i permite o integrare cu succes și că nu există nici obstacole majore în calea posibilității tatălui reclamantului din litigiul principal de a se deplasa în Turcia pentru a putea continua o viață de familie cu acesta din urmă sau de a continua o viață de familie în aceleași condiții cu cele de după intrarea sa voluntară în Danemarca în cursul anului 1997.

23 La 17 septembrie 2007, Ministerul Integrării a refuzat să reexamineze cererea de permis de ședere depusă de domnul Genc.

24 Reclamantul din litigiul principal a sesizat Glostrup Ret (Tribunalul Glostrup, Danemarca), care, prin hotărârea din 9 decembrie 2011, a confirmat decizia Ministerului Integrării de a refuza permisul de ședere solicitat.

25 Domnul Genc a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Østre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Est, Danemarca).

26 Østre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Est) arată că, în Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066), Curtea a admis că clauza de standstill privind libertatea de stabilire prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional trebuie interpretată în sensul că se opune introducerii de către un stat membru a unor restricții noi privind posibilitatea de a obține reîntregirea familiei cu soțul originar din Turcia.

27 Cu toate acestea, Østre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Est) exprimă, mai întâi, îndoieli cu privire la conformitatea hotărârii menționate atât cu jurisprudența anterioară a Curții referitoare la clauzele de standstill, cât și cu contextul istoric și cu finalitatea acordului de asociere.

28 În continuare, instanța de trimitere ridică problema dacă principiul juridic ce reiese din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) în ceea ce privește clauza de standstill prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional se aplică și în ceea ce privește dispoziția care figurează la articolul 13 din Decizia nr. 1/80, ținând seama de redactarea diferită a acestor dispoziții.

29 În sfârșit, instanța menționată, plecând de la constatarea că, în Hotărârile Demir (C-225/12, EU:C:2013:725) și Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066), Curtea a statuat că pot fi admise restricții noi care intră sub incidența unei clauze de standstill dacă restricția este justificată de un motiv imperativ de interes general, este de natură să garanteze realizarea obiectivului legitim urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului respectiv, își pune întrebări cu privire la conformitatea unei astfel de interpretări în raport cu Hotărârea Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734), precum și cu privire la orientările care trebuie utilizate pentru a efectua analiza restricțiilor și evaluarea proporționalității.

30 În acest context, Østre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Est) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Clauza de standstill de la articolul 13 din Decizia nr. 1/80 și/sau clauza de standstill de la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional trebuie interpretate în sensul că condițiile noi și mai restrictive privind accesul la reîntregirea familiei pentru membrii familiei care nu sunt activi

din punct de vedere economic, mai precis copiii minori, ai unor cetățeni turci activi din punct de vedere economic care au reședința într-un stat membru și care dețin un permis de ședere în statul membru respectiv intră sub incidența obligației de standstill, având în vedere:

a) interpretarea dată de Curte clauzelor de standstill în Hotărârile Derin (C-325/05, EU:C:2007:442), Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809), Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504) și Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583),

b) obiectivul și conținutul acordului de asociere, astfel cum au fost interpretate în special în Hotărârile Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809) și Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583), ținând seama și:

— de faptul că acordul de asociere și protocoalele și deciziile anexate la acesta nu conțin dispoziții privind reîntregirea familiei și

— de împrejurarea că reîntregirea familiei în ceea ce era la acel moment Comunitatea Europeană, iar în prezent Uniunea Europeană a fost întotdeauna reglementată de acte de drept derivat, în prezent Directiva 2004/38/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56)]?

2) În cadrul răspunsului la prima întrebare, se solicită Curții să indice dacă un eventual drept derivat la reîntregirea familiei al membrilor familiei unor cetățeni turci activi din punct de vedere economic care au reședința într-un stat membru și care dețin un permis de ședere în statul membru respectiv se aplică membrilor familiei lucrătorilor turci în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80 sau dacă acesta se aplică numai membrilor familiei resortisanților turci care desfășoară activități independente în temeiul articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional.

3) În cazul unui răspuns afirmativ la prima și la a doua întrebare, se solicită Curții să arate dacă clauza de standstill de la articolul 13 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80 trebuie să fie interpretată în sensul că restricțiile noi, care sunt «[justificate] de un motiv imperativ de interes general, […] de natură să garanteze realizarea obiectivului legitim urmărit și [care] nu [depășesc] ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului respectiv» (formulare care depășește ceea ce este prevăzut la articolul 14 din Decizia nr. 1/80), sunt legale.

4) Dacă răspunsul la a treia întrebare este afirmativ, se solicită Curții să indice:

a) orientările care ar trebui să fie utilizate pentru a efectua analiza restricțiilor și evaluarea proporționalității. Curții i se solicită, printre altele, să indice dacă trebuie urmate aceleași principii ca cele prevăzute în jurisprudența sa privind reîntregirea familiei în cadrul liberei circulații a cetățenilor Uniunii, care se întemeiază pe Directiva 2004/38 și pe dispozițiile Tratatului FUE, sau dacă trebuie efectuată o apreciere diferită;

b) în cazul în care trebuie efectuată o apreciere diferită decât cea care decurge din jurisprudența Curții privind reîntregirea familiei în cadrul liberei circulații a cetățenilor Uniunii, se solicită Curții să indice dacă ar trebui să fie adoptată ca punct de referință evaluarea proporționalității efectuată, în temeiul articolului 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, privind respectarea vieții de familie, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și, în caz contrar, care sunt principiile care trebuie urmate;

c) indiferent de metoda de evaluare care trebuie aplicată: o dispoziție precum articolul 9 alineatul 16 din Legea daneză privind străinii, cu modificările ulterioare (anterior articolul 9 alineatul 13) – în cadrul căreia reîntregirea familiei dintre o persoană care este resortisant al unei țări terțe, care deține un permis de ședere în Danemarca și care are reședința în această țară, și copilul său minor, în cazul în care copilul și celălalt părinte al copilului au reședința în

țara de origine sau în altă țară, este condiționată de faptul că acest copil prezintă sau poate prezenta o legătură suficientă cu Danemarca pentru a permite integrarea sa cu succes în această țară –, poate fi considerată ca fiind «justificată de un motiv imperativ de interes general, […] de natură să garanteze realizarea obiectivului legitim urmărit și [care nu depășește] ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului respectiv»?"

31 Prin scrisoarea depusă la grefa Curții la 30 martie 2015, guvernul danez a solicitat Curții, în temeiul articolului 16 al treilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, să se întrunească în Marea Cameră.

Cu privire la întrebările preliminare

32 Prin intermediul întrebărilor adresate, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă o măsură națională cum este cea în discuție în litigiul principal, care condiționează reîntregirea familiei dintre un lucrător turc cu reședința legală în statul membru în cauză și copilul său minor de cerința ca acesta din urmă să prezinte sau să poată prezenta o legătură suficientă cu acest stat membru pentru a-i permite o integrare cu succes în cazul în care copilul respectiv și celălalt părinte al său au reședința în statul de origine sau în alt stat, iar cererea privind reîntregirea familiei este depusă după termenul de doi ani de la data la care părintele cu reședința în statul membru în cauză a obținut un permis de ședere pe o perioadă nedeterminată sau un permis de ședere cu posibilitatea de ședere permanentă constituie o „nouă restricție" în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80 și/sau al articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional și, în caz afirmativ, dacă o astfel de restricție poate fi totuși justificată.

33 Potrivit unei jurisprudențe constante, clauzele de standstill prevăzute la articolul 13 din Decizia nr. 1/80 și la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional interzic în mod general introducerea oricărei măsuri interne noi care ar avea ca obiect sau ca efect să facă să depindă exercitarea de către un resortisant turc a unei libertăți economice pe teritoriul statului membru în cauză de îndeplinirea unor condiții mai restrictive decât cele care erau aplicabile la data intrării în vigoare a deciziei menționate sau a respectivului protocol față de acest stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea Savas, C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 69, precum și Hotărârea Sahin, C-242/06, EU:C:2009:554, punctul 63 și jurisprudența citată).

34 În speță, din decizia de trimitere reiese că dispoziția națională în discuție în litigiul principal, și anume articolul 9 alineatul 13 din Legea daneză privind străinii, a fost introdusă după data intrării în vigoare în Danemarca a Deciziei nr. 1/80 și a protocolului adițional și că dispoziția respectivă atrage, în materie de reîntregire a familiei, o înăsprire a condițiilor de admitere care existau anterior pentru copiii minori ai lucrătorilor resortisanți ai unui stat terț, astfel încât face mai dificilă reîntregirea menționată.

35 Pe de altă parte, este cert că domnul Genc dorește să intre în Danemarca pentru a se alătura tatălui său. Este de asemenea cert că, la data la care domnul Genc a depus cererea de ședere, tatăl său desfășura o activitate salariată în Danemarca.

36 În aceste condiții, tatăl reclamantului din litigiul principal este cel a cărui situație se raportează la o libertate economică, în speță libera circulație a lucrătorilor, și care, în calitate de lucrător care este integrat în mod legal pe piața muncii din Danemarca, intră, așadar, în sfera de aplicare a articolului 13 din Decizia nr. 1/80 (a se vedea în acest sens Hotărârea Savas, C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 58, precum și Hotărârea Abatay și alții, C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctele 75-84).

37 În consecință, raportarea trebuie făcută exclusiv la situația lucrătorului turc cu reședința în statul membru în cauză, în speță, tatăl domnului Genc, pentru a se stabili dacă, în temeiul clauzei de standstill prevăzute la articolul 13 din Decizia nr. 1/80, trebuie înlăturată aplicarea unei măsuri naționale cum este cea în discuție în litigiul principal, dacă se dovedește că aceasta este de natură să afecteze libertatea sa de a desfășura o activitate salariată în acest stat membru.

38 Prin urmare, trebuie să se examineze dacă introducerea unei noi reglementări care înăsprește condițiile privind prima admitere a copiilor minori ai unor resortisanți turci care au reședința în statul membru în cauză în calitate de lucrători salariați, cum este tatăl domnului Genc, în raport cu cele aplicabile la data intrării în vigoare a Deciziei nr. 1/80 în acest stat membru poate constitui o „nouă restricție”, în sensul articolului 13 din această decizie, privind exercitarea de către respectivii resortisanți turci a liberei circulații a lucrătorilor în statul membru menționat.

39 În această privință, trebuie amintit că Curtea a statuat deja că o reglementare care face mai dificilă reîntregirea familiei prin faptul că înăsprește condițiile privind prima admitere pe teritoriul statului membru în cauză a soților resortisanților turci în raport cu cele aplicabile la intrarea în vigoare a protocolului adițional constituie o „nouă restricție”, în sensul articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional, privind exercitarea libertății de stabilire de către resortisanții turci menționați (Hotărârea Dogan, C-138/13, EU:C:2014:2066, punctul 36).

40 Această concluzie se explică prin faptul că decizia unui resortisant turc de a se stabili într-un stat membru pentru a exercita în acest stat o activitate economică în mod stabil poate fi influențată negativ în cazul în care legislația acestui stat membru face dificilă sau imposibilă reîntregirea familiei, astfel încât resortisantul menționat poate, după caz, să se vadă obligat să aleagă între activitatea sa în statul membru în cauză și viața sa de familie în Turcia (a se vedea în acest sens Hotărârea Dogan, C-138/13, EU:C:2014:2066, punctul 35).

41 Pe de altă parte, Curtea a statuat că, întrucât clauza de standstill enunțată la articolul 13 din Decizia nr. 1/80 are aceeași natură cu cea prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional, iar cele două clauze urmăresc un obiectiv identic, interpretarea acestui articol 41 alineatul (1) trebuie să își păstreze valabilitatea și în contextul obligației de statu-quo, care reprezintă fundamentul articolului 13 în materia liberei circulații a lucrătorilor (Hotărârea Comisia/Țările de Jos, C-92/07, EU:C:2010:228, punctul 48).

42 Rezultă că interpretarea pe care Curtea a consacrat-o la punctul 36 din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) poate fi transpusă în cauza principală.

43 În măsura în care instanța de trimitere și guvernul danez exprimă îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea interpretării care reiese din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) cu obiectivul exclusiv economic al acordului de asociere, trebuie amintit că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 40 din prezenta hotărâre, ceea ce a condus Curtea, în Hotărârea Dogan, la concluzia că reglementarea în discuție în cauza în care s-a pronunțat hotărârea menționată intra în domeniul de aplicare al articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional era existența unei legături între exercitarea de către un resortisant turc a libertăților economice într-un stat membru și reîntregirea familiei, în sensul că condițiile de intrare și de ședere a membrilor familiei respectivului resortisant în temeiul reîntregirii familiei puteau afecta exercitarea de către acesta a unor astfel de libertăți.

44 Așadar, numai în măsura în care o reglementare națională care înăsprește condițiile privind reîntregirii familiei, cum este cea în discuție în litigiul principal, este de natură să afecteze desfășurarea de către lucrătorii turci, cum este tatăl domnului Genc, a unei activități economice pe teritoriul statului membru în cauză, trebuie să se considere că o astfel de reglementare intră în domeniul de aplicare al clauzei de standstill prevăzute la articolul 13 din Decizia nr. 1/80, așa cum a subliniat avocatul general la punctul 27 din concluzii.

45 Prin urmare, clauzele de standstill prevăzute la articolul 13 din Decizia nr. 1/80 și la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional, astfel cum au fost interpretate de Curte, nu implică nicidecum recunoașterea unui drept la reîntregirea familiei și nici a unui drept de stabilire și de ședere în favoarea membrilor familiei lucrătorilor turci.

46 În ceea ce privește reîntregirea familiei, astfel cum reiese din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066), jurisprudența Curții nu atribuie clauzei de standstill niciun alt efect decât interdicția ca reîntregirea familiei să fie supusă unor noi condiții care ar fi de natură să afecteze exercitarea de către un resortisant turc a libertăților economice într-un stat membru.

47 În sfârșit, o legătură cum este cea descrisă la punctul 43 din prezenta hotărâre nu exista nicidecum în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583), la care guvernul danez face trimitere în particular.

48 Astfel, această hotărâre privea un resortisant turc ce dorea să se prevaleze de clauza de standstill prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional la momentul intrării sale în statul membru în cauză, ca urmare a faptului că ar fi fost, odată ajuns pe teritoriul acestui stat membru, beneficiar al unor servicii. Întrucât Curtea a statuat însă că noțiunea „libera prestare a serviciilor” prevăzută la dispoziția menționată nu includea libera prestare a serviciilor pasivă (a se vedea în acest sens Hotărârea Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punctele 60 și 63), legătura dintre intrarea și șederea respectivului resortisant în statul membru în cauză și exercitarea unei libertăți economice lipsea și îl împiedica, prin urmare, să invoce clauza de standstill menționată.

49 Interpretarea care reiese din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) este, în plus, coerentă cu cea dezvoltată de Curte, în ceea ce privește articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80, potrivit căreia obiectivul acestei alte dispoziții din decizia respectivă constă în a favoriza reîntregirea familiei în statul membru gazdă în vederea înlesnirii încadrării în muncă și a șederii lucrătorului turc încadrat în muncă în mod legal în statul membru în cauză (a se vedea Hotărârea Kadiman, C-351/95, EU:C:1997:205, punctele 34-36, Hotărârea Eyüp, C-65/98, EU:C:2000:336, punctul 26, și Hotărârea Ayaz, C-275/02, EU:C:2004:570, punctul 41).

50 În consecință, trebuie să se concluzioneze că o reglementare națională cum este cea în discuție în litigiul principal, care face mai dificilă reîntregirea familiei prin faptul că înăsprește condițiile privind prima admitere pe teritoriul statului membru în cauză a copiilor minori ai resortisanților turci care au reședința în acest stat membru în calitate de lucrători în raport cu cele aplicabile la intrarea în vigoare a Deciziei nr. 1/80 și care, prin urmare, este de natură să afecteze desfășurarea unei activități economice de către acești resortisanți pe teritoriul respectiv constituie o „nouă restricție”, în sensul articolului 13 din decizia menționată, privind exercitarea de către resortisanții turci menționați a liberei circulații a lucrătorilor în acest stat membru.

51 În sfârșit, trebuie amintit că o restricție care ar avea ca obiect sau ca efect să facă să depindă exercitarea de către un resortisant turc a liberei circulații a lucrătorilor pe teritoriul național de îndeplinirea unor condiții mai restrictive decât cele aplicabile la data intrării în vigoare a Deciziei nr. 1/80 este interzisă, cu excepția cazului în care intră în domeniul de aplicare al limitărilor prevăzute la articolul 14 din această decizie sau este justificată de un motiv imperativ de interes general, este de natură să garanteze realizarea obiectivului legitim urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului respectiv (Hotărârea Demir, C-225/12, EU:C:2013:725, punctul 40).

52 Astfel, potrivit articolului 12 din acordul de asociere, părțile la acesta au convenit, conform scopului exclusiv economic care constituie fundamentul asocierii CEE-Turcia, să se întemeieze pe dispozițiile dreptului primar al Uniunii privind libera circulație a lucrătorilor, astfel încât principiile admise în cadrul respectivelor dispoziții trebuie transpuse, în măsura posibilului, în cazul resortisanților turci care beneficiază de drepturi în temeiul asocierii CEE-Turcia (a se vedea în acest sens Hotărârea Ziebell, C-371/08, EU:C:2011:809, punctele 58 și 65-68).

53 Trebuie să se verifice, așadar, dacă dispoziția națională în discuție în litigiul principal este legală, în sensul că îndeplinește criteriile menționate la punctul 51 din prezenta hotărâre.

54 În această privință, trebuie să se arate că condiția prevăzută la articolul 9 alineatul 13 din Legea daneză privind străinii nu intră în domeniul de aplicare al articolului 14 din Decizia nr. 1/80. Guvernul danez arată, în schimb, că această condiție este justificată de un motiv imperativ de interes general, și anume garantarea unei integrări cu succes, și că este proporțională, întrucât dispoziția menționată este deopotrivă aptă să garanteze realizarea obiectivului legitim pe care îl urmărește și nu depășește cadrul a ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia.

55 În ceea ce privește aspectul dacă obiectivul de a atinge o integrare cu succes poate constitui un motiv imperativ, trebuie amintită importanța acordată în cadrul dreptului Uniunii măsurilor de integrare, astfel cum reiese din articolul 79 alineatul (4) TFUE, care menționează promovarea integrării resortisanților țărilor terțe în statele membre gazdă drept o acțiune a statelor membre care trebuie încurajată și susținută, și din mai multe directive, precum Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164) și Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung (JO 2004, L 16, p. 44, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 225), care prevăd că integrarea resortisanților din state terțe reprezintă un element-cheie în promovarea coeziunii economice și sociale, obiectiv fundamental al Uniunii prevăzut de tratat.

56 În aceste condiții, obiectivul care constă în a garanta o integrare cu succes a resortisanților unor state terțe în statul membru în cauză, invocat de guvernul danez, poate constitui un motiv imperativ de interes general, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 35 din concluzii.

57 În ceea ce privește proporționalitatea dispoziției naționale în discuție în litigiul principal, în măsura în care o astfel de dispoziție constituie o restricție privind libertatea de circulație a lucrătorilor turci, după cum s-a constatat la punctul 50 din prezenta hotărâre, trebuie să se arate că o asemenea apreciere trebuie efectuată în lumina acestei libertăți, astfel cum se aplică aceasta resortisanților turci în conformitate cu dispozițiile care guvernează asocierea CEE-Turcia, așa cum a subliniat avocatul general la punctele 37 și 38 din concluzii.

58 Din decizia de trimitere reiese că dispoziția națională în discuție în litigiul principal implică faptul că, pentru a putea beneficia de reîntregirea familiei în împrejurări precum cele în care copilul în cauză și unul dintre părinții săi au reședința în statul de origine sau în alt stat, se impune în principiu ca acest copil să aibă sau să poată avea o legătură suficientă cu Danemarca pentru a-i permite o integrare cu succes în acest stat membru.

59 Condiția menționată nu se aplică însă dacă cererea este depusă la mai mult de doi ani de la data la care părintele cu reședința pe teritoriul danez a obținut un permis de ședere pe perioadă nedeterminată sau un permis de ședere cu posibilitatea unei șederi permanente.

60 Dat fiind că cerința de a proba o legătură suficientă cu Danemarca urmărește să garanteze copiilor în cauză o integrare cu succes în acest stat membru, astfel cum susține guvernul danez, trebuie să se considere că reglementarea națională în discuție în litigiul principal pleacă de la prezumția potrivit căreia copiii pentru care cererea de reîntregire a familiei nu a fost depusă în termenul acordat se află într-o situație în care integrarea lor în Danemarca nu este garantată decât dacă îndeplinesc o asemenea cerință.

61 Or, rezultă că această cerință, pretins justificată de obiectivul de a permite integrarea copiilor minori în cauză în Danemarca, devine însă aplicabilă nu în funcție de situația personală a copiilor care poate avea o incidență negativă asupra integrării lor în statul membru în cauză, precum vârsta lor sau legăturile

lor cu acest stat membru, ci de un criteriu care de la bun început este străin de șansele de a ajunge la o asemenea integrare, și anume termenul care s-a scurs între acordarea unui permis de ședere definitiv în Danemarca părintelui în cauză și data introducerii cererii de reîntregire a familiei.

62 În această privință, este dificil de înțeles cum depunerea unei cereri de reîntregire a familiei după expirarea termenului de doi ani de la obținerea unui permis de ședere definitiv în Danemarca de către părintele care are reședința în acest stat membru l-ar pune pe copil într-o situație mai puțin favorabilă pentru a-i permite să se integreze în Danemarca, în așa fel încât solicitantul ar avea obligația de a proba o legătură suficientă a acestui copil cu statul membru respectiv.

63 Astfel, împrejurarea că cererea de reîntregire a familiei a fost depusă înainte sau după cei doi ani care au urmat obținerii permisului de ședere definitiv de către părintele care are reședința în statul membru în cauză nu poate fi în sine un indiciu determinant pentru intențiile părinților minorului vizat de această cerere în ceea ce privește integrarea în acest stat membru.

64 Pe de altă parte, adoptarea criteriului în cauză în scopul de a determina care sunt copiii pentru care trebuie probată o legătură suficientă cu Danemarca conduce la rezultate incoerente în ceea ce privește aprecierea capacității de a ajunge la o integrare cu succes în acest stat membru.

65 Astfel, după cum a subliniat avocatul general la punctul 51 din concluzii, acest criteriu, pe de o parte, se aplică fără a ține seama de situația personală a copilului în cauză și de legăturile sale cu statul membru în discuție și, pe de altă parte, riscă să conducă la discriminări în funcție de data depunerii cererii de reîntregire a familiei între copiii care se află în situații personale absolut similare, atât în ceea ce privește vârsta, cât și legăturile lor cu Danemarca, precum și relația lor cu părintele care are reședința în acest stat.

66 În această privință, trebuie să se arate că, referitor în special la aprecierea situației personale a copilului în cauză, această apreciere a autorităților naționale trebuie să se facă, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 54 din concluzii, pe baza unor criterii suficient de precise, obiective și nediscriminatorii, care trebuie examinate de la caz la caz, determinând adoptarea unei decizii motivate care să poată face obiectul unei căi de atac efective pentru a preveni o practică administrativă constând într-un refuz sistematic.

67 În lumina considerațiilor de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că o măsură națională cum este cea în discuție în litigiul principal, care condiționează reîntregirea familiei dintre un lucrător turc cu reședința legală în statul membru în cauză și copilul său minor de cerința ca acesta din urmă să prezinte sau să poată prezenta o legătură suficientă cu acest stat membru pentru a-i permite o integrare cu succes în cazul în care copilul respectiv și celălalt părinte al său au reședința în statul de origine sau în alt stat, iar cererea privind reîntregirea familiei este depusă după termenul de doi ani de la data la care părintele cu reședința în statul membru în cauză a obținut un permis de ședere pe perioadă nedeterminată sau un permis de ședere cu posibilitatea de ședere permanentă constituie o „nouă restricție”, în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80. O astfel de restricție nu este justificată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

68 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

O măsură națională cum este cea în discuție în litigiul principal, care condiționează reîntregirea familiei dintre un lucrător turc cu reședința legală în statul membru în cauză și copilul său minor de cerința ca acesta din urmă să prezinte sau să poată prezenta o legătură suficientă cu acest stat membru pentru a-i permite o integrare cu succes în cazul în care copilul respectiv și celălalt părinte al său au reședința în statul de origine sau în alt stat, iar cererea privind reîntregirea familiei este depusă după termenul de doi ani de la data la care părintele cu reședința în statul membru în cauză a obținut un permis de ședere pe perioadă nedeterminată sau un permis de ședere cu posibilitatea de ședere permanentă constituie o „nouă restricție”, în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80 a Consiliului de asociere din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii, anexată la Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, care a fost semnat la 12 septembrie 1963 la Ankara de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte, și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963.

O astfel de restricție nu este justificată.

Semnături